

www.ketab.ir

شرحی بر کتاب صراط (انر استاد علی صفایی حائری)

شرح صراط

شرحی بر کتاب صراط (اثر استاد علی صفایی حائری)

تألیف: مؤسسه جهادی - کمیته فرهنگی

چاپ دوم: اسفند ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۵۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: سلمان فارسی

تلفن: ۰۲۱-۲۳۵۸۵۲۸۲ همراه: ۰۹۱-۲۱۱۵۷۷۶

دورنگار: ۰۲۱-۲۳۵۴۵۱۲۳ کلا پستی: ۱۹۳۵۸۴۳۱۱

www.jahadi.ir info@jahadi.ir

کتاب این مجموعه را (۱۳۹۳) برای انجمن اولاد و نوادگان

بیامکد کمیته شماره: ۰۷۲۴۵۵

فهرست

۳	مقدمه
۹	فصل یک: خلوت و توجه
۳۱	فصل دو: فکر (شناخت معبودها)
۵۷	فصل سه: عقل (تشخیص معبودها)
۸۵	فصل چهار: ملاک انتخاب
۱۰۵	فصل پنج: ایمان و انتخاب
۱۴۳	فصل شش: جهاد و مبارزه
۱۷۱	فصل هفت: بلا و ضربه‌ها
۱۹۱	فصل هشت: عجز و اضطراب
۲۱۹	فصل نه: اعتصام و استعانت
۲۴۱	فصل ده: صراط
۲۶۷	فصل یازده: گروه‌ها
۲۹۷	فصل دوازده: مرور کلی
۳۱۳	فصل سیزده: ام‌الکتاب

مقدمه

www.ketab.ir

کتاب صراط اثر مرحوم استاد علی صفایی حائری (عین صاد) یکی از کتب ارزشمندی است که در زمینه سیر و سلوک نگاشته شده است. این کتاب ویژگی‌های خاصی دارد که آن را از سایر کتب منتشر شده در این حوزه متمایز می‌کند.

مهم‌ترین ویژگی این اثر استناد مطالب آن به سرچشمه زلال وحی است که به این کتاب اصالت بخشیده است. طرح کلی سیر و سلوک مطرح شده در این کتاب، بر اساس سوره حمد شکل گرفته و علاوه بر این در تمامی فصل‌ها، از آیات نورانی قرآن، روایات، ادعیه و زیارات مأثور از اهل بیت به فراوانی استفاده شده که باعث می‌شود مخاطب با این منابع نورانی مأنوس شود. نکته بسیار مهم این است که نویسنده هم طرح کلی و هم اجزاء کتاب را از آموزه‌های نورانی قرآن و عترت اخذ کرده، نه اینکه از پیش خود طرحی در ذهن داشته باشد و سپس با تن پوشی از آیات و روایات آن را تزئین و حرف خود را به دین تحمیل

کند؛ حقیقت تلخی که متأسفانه در برخی از کتبی که در حوزه دین منتشر می‌شود به چشم می‌خورد.

ویژگی دوم، بیان فوق‌العاده کتاب است؛ بیانی دقیق، شیوا، رسا و صمیمی.

دقیق از آن جهت که نویسنده فرهنگ واژگان دین را به خوبی می‌شناسد، به همین دلیل در انتخاب واژگان بسیار دقیق است و هر واژه را دقیقاً با همان تعریفی که دین از آن ارائه داده است، به کار می‌برد.

شیوا به این خاطر که نویسنده، اشراف بسیار خوبی بر ادبیات دارد و به همین دلیل، بهترین و شیواترین شکل، مقصودش را بیان می‌کند.

رسا از آن جهت که نویسنده توانسته با ترکیبی از استدلال و احساس، هم مخاطب را از نظر عقلی اقناع کند و هم از نظر عاطفی و احساسی او را با خود همراه کند و با این دو بال، او را به نقطه‌ای که می‌خواهد برساند. ترکیب عقل و عشق در کتاب صراط، به غایت معتدل و متناسب است؛ نه کتاب به ورطه عقل‌گرایی خشک افتاده و نه در دام احساسات خالی از عقل، گرفتار شده است.

همچنین بیان کتاب صمیمی است، یعنی نویسنده در کنار مخاطب و همراه اوست نه بالاتر و جلوتر از او. آرام‌آرام با او پیش می‌رود و منزل به منزل او را راهنمایی می‌کند. مثال‌های ظریف و هوشمندانه مرحوم صفایی نیز در جذاب‌تر کردن نوشته او و نزدیک شدن او به مخاطب بسیار مؤثر است. مثال‌های او مخاطب را به وسط معرکه می‌کشاند تا خودش را مخاطب حرف‌های مطرح‌شده ببیند و با مطالب کتاب درگیر شود.

ویژگی سوم کتاب صراط، فشردگی زیاد مطالب آن است. تا جایی که می‌توان گفت از اکثر نظرات مرحوم صفایی در حوزه‌های مختلف دین (تربیت، رهبری،

مدیریت، تشکیلات و...) حداقل ردپایی در این کتاب دیده می‌شود. مجموعه این ویژگی‌ها، کتاب صراط را به کتابی منحصر به فرد در زمینه سیر و سلوک تبدیل کرده است. اما اگر خواننده، کتاب صراط را بدون استاد یا شرحی مکتوب مطالعه کند، همین ویژگی‌های خاص کتاب سبب می‌شود بهره او کاهش یابد. برای مثال، نشر جذاب کتاب سبب می‌شود استدلال‌های عقلی و نقلی آن محجوب بماند و از این کتاب صرفاً احساسی شیرین نصیب مخاطب شود و نه توشه‌ای برای حرکت. نمونه دیگر آنکه گاهی بحث آن‌چنان شاخه‌شاخه می‌شود و مخاطب آن قدر محو برکتها و میوه‌ها می‌شود که طرح کلی نوشته را گم می‌کند و از روند بحث خارج می‌شود. مجموعه این دلایل سبب می‌شود که نیاز به حضور معلمی آگاه یا شرحی ساده‌تر در کنار این کتاب احساس شود.

یکی از اهداف مؤسسه جهادی تربیت مومن جهادی و تولید محصولاتی است که به این هدف کمک کند. یکی از گام‌های تربیتی برای یک مؤمن، داشتن برنامه‌ای برای سیر و سلوک فردی است. به همین دلیل مؤسسه جهادی در اواخر سال ۱۳۸۳ تصمیم گرفت تا در قالب طرحی به نام «اشتیاق»، کتاب صراط را در محضر عالمی آگاه به مبانی فکری مرحوم استاد صفایی فرا بگیرد تا بهره کاملی از این کتاب نصیب اعضای مؤسسه شود. جلسات طرح اشتیاق بدین صورت بود که حدود پانزده الی بیست نفر از اعضا و مخاطبان مؤسسه، هر دو هفته یکبار عازم شهر مقدس قم می‌شدند تا علاوه بر استفاده از فضاهای زیارتی این شهر مقدس و دیدار با علمای گرانقدر، کلاس شرح صراط را در

محضر حجت‌الاسلام والمسلمین استاد امیر غنوی برگزار کنند. هر جلسه حدود دو ساعت به طول می‌انجامد که شامل درس و پرسش و پاسخ بود. بعد از برگزاری هر کلاس، مؤسسه جهادی تقریرات استاد در کلاس را حداکثر تا فاصله یک ماه بعد از آن، پیاده‌سازی و ویرایش و چاپ می‌کرد و در اختیار اعضای طرح قرار می‌داد. مجموعه کلاس‌های شرح صراط طرح اشتیاق، از اسفند ماه ۱۳۸۳ تا اسفند ماه ۱۳۸۴ طی هفده جلسه (پانزده جلسه درس و دو جلسه جمع‌بندی) برگزار شد که در این جلسات، استاد غنوی با بیانی علمی، دقیق و روان کل کتاب صراط را شرح دادند.

پس از پایان کلاس‌های شرح صراط تصمیم بر آن شد که جزوات کلاس‌ها به شکل کتاب در دسترس عموم قرار گیرد تا دیگران نیز بتوانند از محتوای آن جلسات استفاده کنند و از نکات مطروحه در آن، برای حرکت در مسیر حق تعالی توشه بگیرند. در مرحله اول جزوات ناقص تکمیل شد، همه جزوات ویرایش مجدد شد، سندزنی آیات و روایات انجام شد و از جزوات، فهرست تفصیلی تهیه شد. در پایان این مرحله، مجلدی از کل جزوات همراه با فهرست تفصیلی تهیه شد که مبنای کار در مرحله دوم قرار گرفت.

مرحله بعد مرحله تبدیل اثر از قالب جزوه به قالب کتاب بود. در این مرحله، در هر فصل ابتدا سیر استدلالی آن فصل از کتاب صراط و همچنین سیر استدلالی جزوه یا جزوات مربوط به آن فصل استخراج می‌شد و موارد نقص جزوه، از کتاب به آن افزوده می‌شد. سپس مطالبی از جزوه که خارج از سیر استدلالی نهایی بود حذف می‌شد تا مخاطب دچار سردرگمی نشود. سپس بر اساس این سیر استدلالی، جزوه به شکل کتابی بازنویسی شد. سؤالاتی که در انتهای جلسات شرح صراط مطرح شده بود نیز در صورت ارتباط با متن، به

آن اضافه شد تا دغدغه‌های امروزی مخاطب نیز پاسخ داده شود.

در بازنویسی سعی بر این بوده که کتاب شرح صراط در عین اینکه برای مخاطب عام قابل استفاده باشد، جنبه آموزشی نیز داشته باشد تا بتواند در امر تعلیم و تربیت مورد استفاده قرار گیرد. برای کمک به این منظور، خلاصه‌ای از هر فصل (که مشخص‌کننده روند منطقی آن فصل است) به انتهای هر فصل افزوده شده تا ذهن معلم برای تدریس، منسجم‌تر و آماده‌تر شود. بازنویسی به گونه‌ای انجام شده که کتاب «شرح صراط» به صورت مستقل از کتاب «صراط» قابل استفاده است؛ هر چند مطالعه کتاب ارزشمند «صراط» قطعاً بهره‌های خاص خود را دارد. به این ترتیب مجلد حاضر شامل شرح فصول یازده‌گانه کتاب صراط، به همراه شرح دو بخش «ام‌الکتاب» و «حمد» - که به ترتیب در ابتدا و انتهای کتاب قرار دارد - آماده شد. در پایان از استاد گران‌قدرمان حجت‌الاسلام والمسلمین امیر غنوی، که با بیان عالمانه و زیبای خود، توفیق فهم عمیق‌تر از کتاب صراط را برایمان فراهم کردند و از محضر ارجمندشان بهره‌ها برده‌ایم، صمیمانه تشکر می‌کنیم. همچنین از خداوند متعال می‌خواهیم که روح بلند مرحوم استاد علمی و صیقلی حائری، را قرین الطاف خود کند و بر علو درجاتش بیفزاید.

به این امید که این سعی ناچیز مورد رضایت حق تعالی، باعث خرسندی حضرت بقیه‌الله و مورد استفاده جویندگان علم و معرفت قرار گیرد.

«اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ وَبَعْدَ الْمَعْصِيَةِ وَصِدْقَ النَّيِّةِ وَعِرْقَانَ الْحَرَمَةِ وَآكْرِمْنَا بِالْهُدَى وَالْإِسْتِقَامَةِ وَسَدِّدْ أَلْسِنَتَنَا بِالصَّوَابِ وَالْحِكْمَةَ وَآمِنَّا قُلُوبَنَا بِالْعِلْمِ وَالْمَعْرِفَةِ»